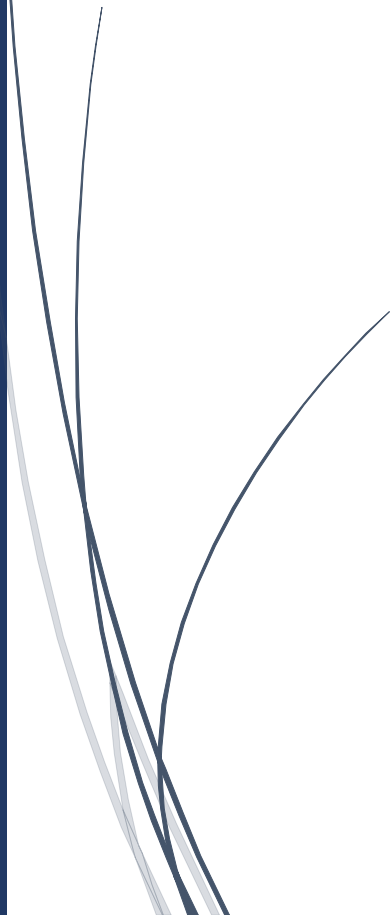

Høringsinnspill Grunnrenteskatt

Stiim Aqua Cluster, desember 2022

Om Stiim Aqua Cluster

Stiim Aqua Cluster (Stiim) er en havbruksklynge med tyngdepunkt på Sørvestlandet som består av nesten 200 medlemmer som utgjør teknologibedrifter fra ulike bransjer, oppdrettere og leverandører til havbruksrelaterte virksomheter, gründere, kapitalmiljøer og kunnskapsmiljøer. Klyngen er voksende og er tildelt Arena pro lisens fra Innovasjon Norge.

www.stiimaquacluster.no

Stiim bidrar ved dette dokumentet til innspill og forslag til løsninger mht. et økt skatteproveny fra havbruksnæringen.

Om Havbruksnæringa, leverandører og ringvirkninger

I Sintef sin rapport 2022:00876 er det vist til at samlet sysselsettingseffekt av norsk havbruksnæring var på nesten 47 000 årsverk i 2021. I underkant av 10 000 årsverk var direkte i akvakultur, resten i leverandørindustrien og annen tilknyttet aktivitet. Det er også som ringvirkninger den største veksten i antallet sysselsatte i bransjen har kommet de siste årene, noe som er illustrerende for hvor stor betydning akvakultur har for å bygge samfunn og skape gode og interessante fremtidsrettede arbeidsplasser, hvor ulik og variert kompetanse kreves. Oversikt over etableringer av leverandørbedrifter viser at ringvirkningene er store også i kommuner uten oppdrettslokaliteter, og dermed ikke konsentrert til havbrukskommuner.

Havbruksnæringa er den viktigste distriktsnæringa langs kysten, noe som gjør kystsamfunnenes næringsliv spesielt sårbare for grunnrenteskatten

Det er også mange leverandører som ikke har akvakultur som hovedinntekt, og som derfor ikke viser igjen i statistiske inndelinger, men som har havbruksbedrifter som en viktig del av sin kundeportefølje.

De fleste medlemmene i Stiim er leverandører til havbruk. Disse bedriftene skulle ikke blitt direkte berørt av grunnrenteskatten. Det er likevel mange av disse leverandørbedriftene som nå merker skatten mest direkte på sitt aktivitetsnivå, med bortfall av ordrer og kontrakter i kjølvannet av den usikkerheten som har oppstått hos oppdrettsselskapene.

Om Innovasjon og vekst, Utviklingstillatelser, havbruk til havs og lukket i sjø.

Dagens skatteforslag vil gjøre de fleste prosjekter innen regimet for utviklingstillatelser ulønnsomme.

Utviklingstillatelser har vært et av verktøyene for å nå myndighetenes mål om vekst i norsk havbruksproduksjon og et viktig verktøy for å utvikle ny havbruksteknologi. Dette har gjort det mulig å investere i offshore og lukket/semilukket teknologi. Utviklingstillatelsene har gitt viktig risikoavlastning for oppdretter for slike investeringer, ettersom de både er kapitaltunge og har høy risiko. Særlig har utviklingstillatelsene gjort det mulig å teste ut teknologioverføring fra olje- og gass til mer bærekraftig havbruk.

Stiim Aqua Cluster vil belyse at den foreslåtte skatten vil stoppe de fleste investeringene i utviklingstillatelsesprosjektene, fordi de ikke lenger vil være lønnsomme

Selskapene vil selv måtte bære alle investeringer og risiko i prosjektperioden (hvor det påløper ordinær selskapsbeskatning), mens det påløper full bedriftsbeskatning og grunnrenteskatt, totalt 62% etter konvertering til ordinære lisenser.

Denne asymmetrien vil redusere interessen for å investere i vekst gjennom ny havbruksteknologi.

Forslaget vil derfor bli en effektiv stopper for utvikling av nye teknologier gjennom regimet for utviklingstillatelser, både innen havbruk til havs og semilukket produksjon i sjø. - Og dette på tross av at myndighetene har lagt betydelige ressurser i å utvikle både områder for havbruk til havs og ønsker om å utvikle lukkede miljøløsninger i sjø.

Når utviklingstillatelsene ikke gjennomføres, mister leverandørindustrien viktige innovasjonsprosjekter og oppdretterne og Norge mister viktige framtidige vekstmuligheter.

Med utfordringer knyttet til behov for økt produksjon av bærekraftige proteiner med lavt klimaavtrykk, er det svært uheldig om vi ikke utnytter det potensialet som ligger i norsk havbruksnæring.

Om framtidige fôrråvarer

Regjeringen har i Hurdalsplattformen uttrykt en tydelig ambisjon om å «stimulere til økt bærekraft gjennom et eget program for produksjon av bærekraftig fôr basert på norske ressurser, sette mål om at alt fôr til havbruksnæringen skal være fra bærekraftige kilder innen 2030». En omlegging til råvarer med lavere fotavtrykk vil medføre store investeringsbehov, enten det er gjennom eksisterende råvarer som forbedres eller det er nye råvarer.

Næringen vil ha redusert evne til å bære slike merkostnader/grønne investeringer når staten reduserer havbrukerens kontantstrøm etter skatt med 50%. Dersom ambisjonene ift mer bærekraftige fôrråvarer skal opprettholdes, må noe av denne inndratte skatten allokere tilbake til industrien gjennom incentiver/industriprogrammer for at ambisjonene skal kunne være realistiske.

Næringen har allerede sammen med Bellona belyst både barrierer og muligheter samt konkrete forslag til politikk gjennom «Råvareløftet». Det er viktig at dette følges opp med statlige ordninger/incentiver for investeringer/oppskalering/av prosessmetodene og -anlegg

Stiim Aqua Cluster konkrete forslag til endringer på Regjeringens høringsutspill

Stiim sine vurderinger av regjeringens forslag og våre forslag til endringer, vår første prioritet:

Stiim mener at Den foreslåtte modellen (kontantstrømskatt på produksjonstiden i sjø) ikke er egnet for havbruksnæringens særegenheter og komplekse verdikjede, og vil ha betydelige negative konsekvenser for utvikling av næringen inkludert leverandører, og den vil på lang sikt heller ikke være god mtp statens behov for å hente ut skatteproveny. Nivået (40%) er for høyt, og innretningen treffer ikke. Hver for seg og sammen er disse en betydelig risiko og en trussel mot næringas vekst og utvikling. Den foreslåtte modellen er helt tydelig ikke investeringsnøytral.

Havbruksnæringen skal betale inn grunnrenteskatt som gir målsatt proveny til staten på 3,65 – 3,8 mrd. årlig i tillegg til dagens merbidrag. Dette bør skje med en modell som i minst mulig grad påvirker utvikling, investeringer, bærekraftsatsinger og aktivitet i kystsamfunnene. Det bør vektlegges at modellen skal være enkel å forstå og effektiv for alle parter.

Vi foreslår derfor følgende endringer til løsning og hørings- og beslutningsprosess:

- Grunnrenten i havbruk og ønsket proveny på 3,65 – 3,8 mrd. i året bør hentes inn gjennom en skatt som er tilpasset næringens særegenheter, slik de har gjort i andre land der havbruk er en viktig næring. Dette reduserer risiko for tapt vekst og utvikling.
- Den Færøyske modellen ser ut til å være den mest hensiktsmessige, der grunnrenteskatten innbetales i form av en avgift knyttet til lakseprisen, slik at innbetalingen øker i tider med høye priser og reduseres når prisen er lav. Det gjør at staten får ta del i gode tider i næringen, men også at risikoen reduseres for selskapene i dårlige tider, og er slik overskuddsbasert. Modellen har vært vellykket og er derfor også

innført på Island. Modellen må også ta hensyn til produksjonskostnad i hver region i Norge, da det er ulike produksjonsforhold langs kysten.

- Den Færøyske modellen bør bedre utredes for norske forhold og tilpasses slik at ønsket proveny på 3,65 – 3,8 mrd. i året kommer inn til staten.
- Havbruksnæringen, Sjømat Norge, har foreslått en overgangsordning der ønsket proveny for 2023 betales inn gjennom en avgift, mot at næringen og samfunnet får en ordentlig og forutsigbar prosess som kan sikres bred politisk forankring, og at skatten innføres *etter* at den er vedtatt. Gjennom en slik prosess vil man kunne redusere risiko for at den langsiktige sterke utviklinga i næringa stopper opp, med tanke på eksportpotensiale og næringas bidrag til det grønne skifte gjennom nødvendig innovasjonskapital, kunnskap-/og teknologiutvikling. Stimm støtter Sjømat Norge sitt forslag
- Staten bør uansett akselerere sin prosess for incentivordninger/risikoavlastning som sikrer oppskalering av alternative lavavtrykks- teknologiløsninger for oppdrett/havbruk, og at nye norske/kortreiste/bærekraftige/lavavtrykks volumråvarer til fôr kan realiseres.

Forslag til justering av foreliggende modell, om første prioritet ikke blir tatt til følge (ref over)

Om den fra regjeringens foreslåtte modell blir vedtatt, uten at regjeringen aksepterer forslag om en overgangsordning som sikrer målsatt skatteproveny og en bredt forankret og kvalifisert politisk prosess, så foreslår vi en del viktige tilpasninger for i størst mulig grad å forebygge at næringens vekst/utvikling og bidrag til det grønne skiftet stopper opp:

- Skatteverdien av negativ grunnrenteinntekt utbetales fra staten, i tråd med prinsippet for en kontantstrømbasert skatt.
- Staten stiller opp med kontantutlegg på investeringer tilsvarende grunnrenteskattesatsen, for å sikre best mulig investeringsnøytralitet og for å sikre at nye og innovative aktører uten etablert kontantstrøm ikke diskrimineres («Silent partner prinsipp»)
- Staten må presentere en løsning for å kompensere for bortfallet av risikoavlastning som følge av utviklingstillatelsene verdifall etter skatteforslaget, for at gjenværende prosjekter skal kunne realiseres.
- Det må opprettes et realinvesteringsregister som muliggjør pantsettelse av anleggsmidler som flytende lukkede anlegg, eller havbaserte anlegg.
- Staten må forebygge tapte innovasjonsprosesser ved å akselerere sin prosess/ordning for å tilby produksjonstillatelser som motiverer for utvikling og forbedringer av løsninger som reduserer utslipp og negative miljøpåvirkninger og som muliggjør at nye og ellers ikke egnede arealer kan tas i bruk for akvakultur.
- Staten bør akselerere sin prosess for incentivordninger/risikoavlastning som sikrer at oppskalering av nye norske/kortreiste/bærekraftige/lavavtrykks volumråvarer til fôr kan realiseres.
- Regjeringen har uttalt at målet er å hente skatteproveny i størrelse 3,65 til 3,8 milliarder, dermed bør ikke grunnrentesatsen være på mer enn ca 15%
- Faktiske salgspriser må benyttes for alt salg av laks (spotsalg og kontraktsalg), dvs. tilsvarende som for ørret og regnbueørret.
- Faktiske kostnader må legges til grunn ved beregning av driftskostnadene.

Bakgrunn om grunnrente

Grunnrente kan defineres som avkastning på en investering utover investors alternativavkastning. Grunnrente kan brukes som et samlebegrep på avkastning som kan oppstå av flere grunner. Den kan for eksempel knytte seg til stedbundne naturressurser, myndighetsbestemte reguleringer, markedsmakt eller foretaksspesifikk kunnskap og teknologi.

Ifølge Havbrukskatteutvalget er det mange norske næringer som kunne vært grunnrentenæringer. Reiselivsnæringen drar nytte av stedbunden natur, skipsfarten benytter sjøarealene, eiendomsutviklere og de fleste andre næringsdrivende benytter landjorden, jord- og skogbruk anvender produktive landarealer for sin

virksomhet, og reindriftsnæringen bruker store landareal. Det er likevel ikke gitt at det oppstår grunnrente i disse næringene. Det kan skyldes flere forhold, blant annet ineffektive reguleringer og lav lønnsomhet ved å utvinne naturressursene.

For havbruket gir ulike produksjonsforhold langs kysten grunnlag for ulik grunnrente i de forskjellige produksjonsområdene. Lønnsomheten hos næringen i de ulike områdene langs kysten er tilsvarende ulik.

Ifølge Havbrukskatteutvalget er det også mange måter for fellesskapet å få inn grunnrenteskatten på: auksjoner, eierandeler, overskuddsbaserte grunnrenteskatter, produksjonsavgifter, royalties og eiendomsskatt. For eksempel betaler telesektoren inn grunnrenteskatt gjennom auksjoner av årlige frekvensressurser og årlige frekvensavgifter.

Innhenting av grunnrente til staten fra havbruket frem til nå

Havbruksnæringens første tiår var preget av flere konkursbølger, folk langs kysten som satset på tross av høy risiko og et svært volatilt laksemarked. I denne fasen tok privat kapital og bedriftene selv risikoen med å bygge opp næring og marked, og grunnrenten har til tider vært negativ. Det er først det siste tiåret at det har vært solid lønnsomhet i næringen. Det er både fordi næringen har blitt bedre på å kontrollere biologisk risiko og fordi næringen sammen med sine kunder har jobbet systematisk med å øke etterspørselen etter laks globalt. Den høye lønnsomheten har oppstått de siste ti årene fordi den økende etterspørselen ikke har blitt møtt av økt produksjon, som følge av miljøreguleringer¹. I tillegg kan en del av lønnsomheten knyttes til valuta og svakere kronekurs.

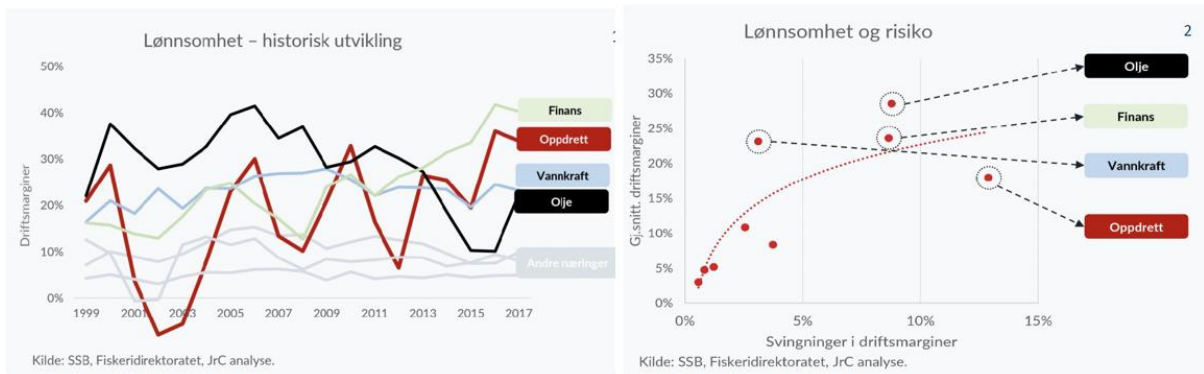
Siden årtusenskiftet har aktørene betalt markedspris for produksjonstillatelser. Etter hvert som ulike regjeringer har vurdert at det var grunnlag for vekst i næringen, har salg av slike rettigheter skjedd systematisk. Inntektene gikk i første omgang til staten. I økende grad har vertskommunene fått en andel av disse salgsinntektene.

I tråd med mindretallet i Havbrukskatteutvalget ble det i 2019 landet et bredt forlik i Stortinget med støtte fra Frp, Høyre, Venstre, KrF, Senterpartiet og Ap der grunnrenten skulle betales inn gjennom jevnlig salg av vekst i tillegg til en produksjonsavgift på 40 øre kiloet. Produksjonsavgiften gav om lag 500 millioner i året. Salg av vekst skjer annethvert år til de deler av kysten som har lave nivåer av lakselus. Produksjonsavgiften går til Havbruksfondet, som fordeler inntektene til vertskommuner og vertsfylker. Salgsinntektene fordeles med 40% til Havbruksfondet og 60% til staten. Det er avholdt slikt salg av vekst i 2018, 2020 og 2022. Dette har gitt grunnrenteinntekter fra lakse- og ørretnæringen til fellesskapet på flere milliarder kroner årlig, og var estimert til 8,5 milliarder fordelt på årene 2022 og 2023.

Nåværende innbetaling av grunnrente har ført til stabilitet, investeringer og innovasjon

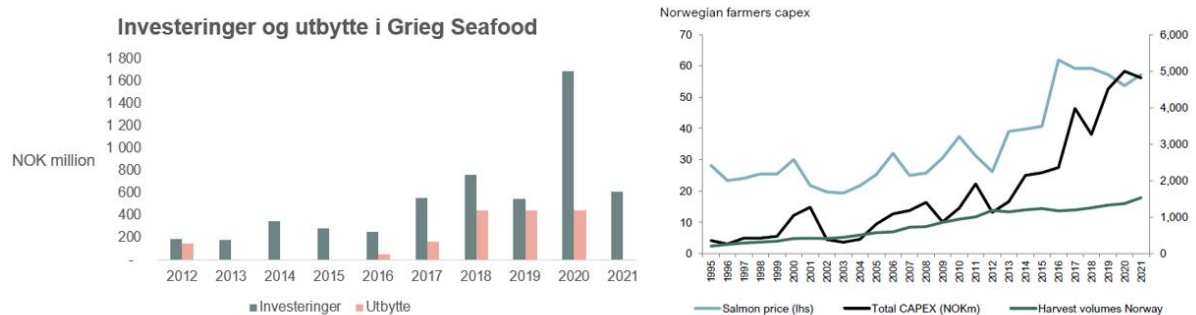
Sammenlignet med vannkraft, olje og gass er det betydelig høyere volatilitet og risiko i havbruk. Lønnsomhet og driftsmarginer har store svingninger fordi havbruket har stor biologisk risiko. Selv om vi gjør alt vi kan for å få bedre kontroll på sykdom, lus, fiskehelse og velferd, kan biologiske hendelser og omfattende verditap skje. Det er svært viktig for havbrukssekselskapene å være finansielt solide for å kunne bære ulike hendelser på en måte som ikke går utover arbeidsplassene. Det er også svært viktig å ha muskler til å investere i innovasjon og forbedringer for å kunne løse utfordringene i næringen, redusere avtrykket og forbedre fiskevelferden.

¹ Vi vil hevde den høye lønnsomheten i havbruk er en reguleringsrente, men vi har valgt å se bort fra semantikk i dette notatet da det ikke får noe praktisk konsekvens

Kilde: Junior Consulting

Den høye lønnsomheten har gjort det mulig å utvikle nye løsninger mot en mer bærekraftig havbruksnæring, og å se mot nye teknologier. En verdensledende leverandørindustri til havbruk har vokst frem langs kysten av Norge. Et eksempel er tatt fra Grieg Seafood, som er en av medlemsbedriftene i Stiim, og som har investert 3 ganger så mye i utvikling av selskapet i Norge og Canada, som det selskapet har betalt i utbytte, de siste 10 årene. Som grafen under viser, har også næringen som helhet brukt det gode markedet de siste årene til å reinvestere. Høyere laksepris har materialisert seg i flere investeringer.

Til venstre: Investeringer og utbytte (kilde: GSF). Til høyre: høyere inntjening (laksepris) har ført til høyere investeringer (capex) i næringen som helhet (kilde: Pareto).

Hvorfor foreslått innretning/modell ikke er hensiktsmessig på havbruk

Regjeringen har foreslått en kontantstrømskatt på 40% på produksjonsfasen i sjø. Verdiene som skapes i denne fasen skal beskattes 40%, mens investeringer som gjøres i denne fasen får et fradrag på 40%. Regjeringen vurderer i sitt høringsnotat å ikke legge til grunn faktiske inntekter og kostnader, men legge ulike former av normpriser til grunn. Regjeringens hensikt er at forslaget skal være nøytralt, altså ikke påvirke adferd, investeringer og aktivitet hos havbrukselskapene.

Vi vil under gi en oversikt over hvorfor denne modellen ikke er hensiktsmessig på havbruk, og hvorfor det foreslåtte forslaget ikke er nøytralt. I seksjon 5 foreslår vi alternative løsninger som bedre måter å få inn ønsket skatteproveny på.

I havbruk er det vanskelig å separere verdiskapingen i sjø fra verdiskaping andre steder i verdikjeden. Det skaper en asymmetri der næringen kan få skatt uten tenkt fradrag på investeringer

Oppdrettslaks har en produksjonssyklus på 2-3 år. Foreslått skattemodell skal kun gjelde for tiden fisken er i sjø. Resten av verdikjeden, både før og etter, skal betale vanlige skattesatser.

Sammenlignet med andre grunnrenteskattede næringer i Norge, som olje, gass og vannkraft, er havbruksnæringens verdikjede lengre og mer integrert. Nye og mer bærekraftige teknologier og produksjonsmetoder, for eksempel der fisken vokser seg større på land og holdes kortere i sjøen («post-smolt»)

kompliserer verdikjeden ytterligere. Sluttproduktet er mindre standardisert i form av mange ulike kvaliteter og ulike størrelser som oppnår ulik pris. Laks er en råvare, men også et konsumentprodukt som selges i ulike segmenter, inkludert i Premium segmenter og under egne merkenavn. Det gjør det vanskeligere å skille ut verdiskapingen i én del av verdikjeden, altså sjøfasen, på en entydig måte, slik at denne delen kan bli skattlagt.

I motsetning til olje, gass og vannkraft, skjer ikke hovedvekten av investeringer i havbruk i samme ledd som verdiene fra disse investeringene kommer til syne. Eksempelvis gjøres de største investeringene bakover i produksjonskjeden for å sikre bedre kvalitet på smolten, og fremover i produksjonskjeden i bedrifter med eget slakteri og videreforedling.

Med den foreslåtte modellen til grunnrenteskatt vil altså de største investeringene skje utenfor sjøfasen som skal beskattes, slik at vi ikke får fradrag for disse investeringene. Verdien som skapes fra de samme investeringene, som ikke oppstår før i sjøfasen, skal imidlertid beskattes. *Når havbruksnæringen gjør en investering i et ledd av verdikjeden, for eksempel på land, er det avkastningen på investeringen fra hele verdikjeden som ligger til grunn for om investeringen gjennomføres eller ikke. Nåværende forslag til grunnrenteskatt kan gjøre at noen av dagens største planlagte investeringer i næringen blir ulønnsomme.*

Produksjonssyklus	Ferskvann	Post-smolt	Sjø	Slakting	Videreforedling	Butikk/ restaurant
Tid	Ca 12 mnd	Ca 6 mnd	Ca 8 – 18 mnd	-	-	-
Skattesats	22%	22%	62%	22%	22%	22%
Investeringer	Store investeringer		Verdi fra investeringer i ferskvann/postsmolt kommer til syne først her Her er det relativt sett mindre investeringer i utstyr. Hovedinvesteringer er konsesjoner (får ikke trekkes fra på skatten) og biomasse	Store investeringer		

Siden skatteforslaget ble lansert 28 september 2022 er investeringer for om lag 35 milliarder satt på vent, nedskalert eller avvirket. Dette er i stor grad investeringer i ferskvann, postsmolt, slakting og videreforedlingsfasen.

Det er ikke en god løsning å utvide grunnrenteskatten til å inkludere landanlegg, dersom det også betyr at næringen må betale grunnrenteskatt på verdiskapingen på land. Det vil trekke enda mer kapital ut av næringen og redusere den generelle investeringsevnen, inkludert leverandøroppdrag, ytterligere (se punkt 4.3). I tillegg er det vanskelig å forsvare prinsipielt, da næringens virksomhet på land ikke skiller seg fra annen næringsvirksomhet uten naturgitt grunnrentefordel.

Denne særegenheten gjør at en kontantstrømskatt kun på sjøfasen er lite egent for havbruk, og at alternative grunnrenteskattmodeller bør velges.

Havbruksselskapene har mindre kapital igjen til å investere i utvikling i kystsamfunnene

Forslaget vil trekke betydelig med kapital ut av havbruksbedriftene langs kysten og inn til staten. Størstedelen av denne kapitalen skulle brukes til å investere i utvikling av havbruksnæringen i lokalsamfunnene. Mindre kapital i selskapene vil få følgende konsekvenser:

- Havbruksbedriftene får mindre egenkapital til investeringer
- Havbruksbedriftene får svekket evne til å betjene gjeld

Resultatet er at færre investeringer til enhver tid kan gjennomføres. Det gir mindre aktivitet og reduserte ringvirkninger, og gjør at utviklingen går saktere.

DNB, som kjenner havbruksnæringens finansieringsstruktur godt, vurderer konsekvensene slik:

«Bransjens egen evne til å finansiere investeringer vil reduseres som følge innføring av grunnrenteskatt slik forslaget nå foreligger. Den frie kontantstrømmen etter skatt vil etter vår vurdering bli redusert med om lag 50 prosent slik forslaget nå foreligger.» «DNB vurderer også at dersom oppdrettsnæringens egen evne til å finansiere investeringer gjennom tilbakeholdt overskudd reduseres, så vil lånekapasiteten også reduseres. Gjeldsbetjeningsevnen reduseres i takt med lavere fri kontantstrøm etter skatt, det vil si cirka 50 prosent for selskaper i full grunnrenteskatteposisjon.»²

I figuren under er det illustrert hvordan tidligere omtalte Stiim medlemsbedrift, Grieg Seafood, får redusert sin tilgang til kapital for å gjøre nye investeringer i utvikling av bedriften.

Eksempelvis. Den gule delen reflekterer estimert egenkapital til nye investeringer for GSF før og etter den foreslåtte skattemodellen.

Foreslått skattemodell er ikke investeringsnøytral

Regjeringen legger til grunn at forslag til innretning på grunnrenteskatten vil virke nøytralt på investeringer og aktivitetsnivå. To forutsetninger må være til stede for at skatten skal være «nøytral»:

1. Avkastning før og etter grunnrenteskatt må være den samme målt i prosent
2. Tilgangen til kapital blir ikke påvirket

DNB konkluderer med at ingen av disse forutsetningene er oppfylt i regjeringens forslag til grunnrenteskatt på havbruk. Ifølge DNB vil både avkastningen i prosent etter skatt bli lavere etter grunnrenteskatten, i tillegg til at forslaget reduserer tilgangen til kapital for bransjen.

Ifølge finanst teori vil internasjonal kapital gå dit det er god avkastning på kapitalen. I teorien er det ikke isolert sett et problem at havbruks selskaper har mindre kapital til å investere dersom andre investorer vil komme inn å gjennomføre disse investeringene. I havbruksnæringen stemmer imidlertid denne teorien i mindre grad enn i mange andre norske bransjer ettersom investorene opplever biologisk risiko som vanskelig å vurdere og fordi inntjeningen i bransjen kan være svært volatil. Dette ser vi allerede i dag. Igjen samsvarer ikke teorien skatteforslaget er bygget på med virkeligheten i denne bransjen, hvor biologi og biologisk risiko er avgjørende for avkastning på investeringer.

Havbruksleverandørene langs kysten vil tape mest

Verdensledende havbruksleverandører har vokst frem i norske kystsamfunn. Rogalandsbaserte AKVA group har, som et godt eksempel, utviklet teknologi og løsninger til den norske havbruksnæringa som nå eksporteres til havbruk i hele verden. Verdensledende olje- og gassleverandører snur seg nå mot havbruk som et nytt bein å stå på. For norske skipsverft langs kysten har havbruk blitt viktig. Havbruksleverandørene har potensiale til å utvikle og eksportere løsninger og teknologi til oppdrett av mange arter i alle verdens hjørner.

Færre investeringer og mindre aktivitet i et svekket hjemmemarked (punkt 4.1 og 4.2) vil gå direkte utover leverandørene, som får færre oppdrag. Dessverre ser vi allerede permitteringer hos enkelte leverandører. Også hos medlemmer i Stiim. Det reduserer arbeidsplasser og ringvirkninger fra næringen langs kysten og reduserer leverandørenes evne til internasjonalisering.

² DNBS hørings svar til forslag om grunnrenteskatt på havbruk. Er tilgjengelig på Finansdepartementets sider om høringen.

Konkurransen til norsk havbruk svekkes

Med regjeringens forslag kommer en grunnrenteskatt på 40% på toppen av vanlig selskapsskatt på 22%. Skattebyrden på norsk havbruksnæring blir 2-3 ganger høyere enn hos konkurrerende land. I dag er Norge fremst i verden på havbruk og havbruksteknologi. Med en så stor forskjell i skattenivå vil utviklingen gradvis flyttes ut av Norge, særlig når landbasert, lukket og offshore-teknologi er utviklet og kommersialisert. Ny teknologi vil også redusere grunnrenten over tid.

I tillegg kommer økt formuesskatt på den i vesentlig grad norskeide næringen som inkluderer økt verdifastsettelse av havbrukstillatelser, utbytteskatt, samt FoU- og eksportavgiften. Samlet sett utgjør dette et skattetrykk på over 85% for en rekke bedrifter (/norske gründere og eiermiljø) i lakse- og ørretnæringen.

For selskaper med virksomhet i andre land i tillegg til Norge, vil det bli relativt sett mer attraktivt å investere der. Norges posisjon svekkes, og vi får ikke utnyttet potensialet som havbruk kan få nasjonalt i løpet av de neste tiårene.

For å bruke et maritimt bilde så reduseres motorkraften i næringen kraftig fra å være i god stim for å oppfylle ambisjonen om å bli en av de viktigste næringene for å sikre velferdssamfunnet vårt for fremtiden. Slik den nye grunnrenteskatten i havbruk er foreslått innrettet i høringsnotatet ligger det, sett fra vårt ståsted, an til at en ikke oppnår det høyere godet som en hadde sett for seg, men å utilsiktet heller redusere summen av innovasjon, verdiskaping, sysselsetting og skatteinntekter til staten. Slik får en motsatt effekt enn tiltenkt, med mindre skatter over tid enn hva en vil få med en annen innretning på skattemodellen.

Bærekraftig utvikling vil gå saktere

Havbruksnæringen har flere utfordringer å løse, og jobber både med å redusere miljøavtrykket og med å forbedre fiskevelferden. Med mindre kapital i selskapene vil investeringer i bærekraftig utvikling gå saktere. Innovasjonstakten vil reduseres, noe som igjen vil føre til lavere vekst og verdiskaping på sikt. Næringens evne til å levere ift det grønne skiftet og ambisjonene mot 2030 vil og svekkes

Å ha fisken lenger på land og å korte ned tiden fisken er i sjøen (såkalt «post-smolt») er et særlig satsingsområde for bærekraftig vekst i næringen. Flere selskap satser på postsmolt og det ser lovende ut, med færre avlusinger, høyere overlevelse og lavere fôr-faktor. Satsingen er imidlertid svært kapitalkrevende, og krever per i dag store investeringer på land, ettersom det ikke finnes konsesjoner for lukket produksjon i sjø i dag. Denne type investeringer på land blir svært krevende med foreslått skatteregime (se punkt 4.1 og punkt 4.2).

Normpris. Grunnrenteskatten må ikke påvirke markedet negativt. -Det taper alle på.

Høringsforslaget legger opp til at skattegrunnlaget skal baseres på en teoretisk normpris knytte til Nasdaq heller enn faktisk salgspris. Som et resultat stoppet kontraktmarkedet for 2023 opp, ettersom disse kontraktene typisk ligger lavere enn Nasdaq. Ved å inngå fastpriskontrakter kunne oppdrettere risikere å måtte skatte for en høyere pris (Nasdaq-pris) enn faktisk inntekt (salgspris). Regjeringen har senere presisert at de heller vil vurdere et normprisråd der salget ikke er mellom uavhengige parter, og kontraktspriser der det er uavhengige parter.

Møysommelig og strukturert markedsarbeid gjennom mange tiår ligger bak den høye etterspørselen etter laks globalt. Å kunne tilby forutsigbare fastpriskontrakter til internasjonale dagligvarekjeder er en forutsetning for at de skal kunne satse på og promotere økt sjømatkonsum mot forbrukerne. I motsetning til olje, gass og vannkraft, som er en del av et globalt energimarked som alle er avhengig av, er det ingen som *må* spise laks. Dersom dagligvarekjedene ikke får de stabile forutsetningene de trenger, kan de se seg nødt til å redusere promoteringen av norsk laks og heller øke oppmerksomhet på laks fra andre geografier, kylling eller andre substitutter. Det er svært viktig at den endelige grunnrenteskatten ikke påvirker markedssituasjonen til norsk laks, og at det ikke på noen måte vil straffe seg å drive foredling, videreutvikle produkter eller utvikle markedet videre. Det vil *alle* – både oppdretter, kystsamfunn og staten – tape på. Skattemodellen bør kunne fungere med ulike typer kontrakter med ulike typer lengde, samt ivareta ulik størrelse og ulik kvalitet på fisken.

Dersom faktisk pris ikke kan legges til grunn for skatteformål, kan det bli krevende for havbruksselskapene å tilby fastpriskontrakter. *Diskusjonen rundt normpris tilsier at kontantstrømskatten ikke er riktig modell for havbruk, og at alternative modeller bør vurderes.*

Nåværende forslag vil bli dyrt og komplekst å administrere – både for havbruksselskapene og staten

Vi vet fra petroleums- og kraftindustrien at foreslått kontantstrøm modell er veldig krevende både for skattemyndighetene og selskapene å forvalte. Verdikjeden i havbruksnæringen er vesentlig mer komplisert med sin høye grad av vertikal integrasjon på tvers av ulike skattesoner, og det er ikke mulig å skille verdiskaping i de ulike produksjonsfasene fra hverandre på samme måte som det er i olje, gass og vannkraft (se punkt 4.1). Modellen vil medføre betydelige endringer i administrative systemer og prosesser, og legger opp til betydelige omorganiseringer av havbruksselskapene.

Havbruksselskapene er også gjennomgående mye mindre enn de selskapene en finner i petroleums- og kraftindustrien, og inntektene til staten vil også være mye mindre fra havbruk enn olje, gass og vannkraft. Omkostningene ved å drive inn skatten vil være betydelige og uforholdsmessige. Derfor bør en enklere modell vurderes. Havbruksnæringen bør ha all oppmerksomhet på å utvikle næringen på en måte som er mest mulig bærekraftig og skaper mest mulig verdier, som staten så skal få sin andel fra.

Alternative modeller for grunnrenteskatt

Det finnes bedre modeller som staten kan bruke til å få inn grunnrenteskatt fra havbruket på, som er bedre egnet for havbruksnæringens særegenheter og verdikjede. Særlig fordi investeringer og verdiene som investeringene genererer i havbruk kan være i forskjellige faser av produksjonssyklusen er det ønskelig at hele havbruksnæringens verdikjede beskattes med samme sats, og at satsen heller justeres slik at staten får inn 3,65 – 3,8 mrd kroner.

På linje med Sjømat Norge sine vurderinger av alternative løsninger for å få inn det uttalte provenyet har Stiim Aquacluster særlig tro på at en variant av den færøyske grunnrenteskattmodellen kan fungere godt, forutsatt at denne utredes tilstrekkelig og tilpasses norske forhold og den store variasjonen av typen bedrifter langs kysten.

Den Færøyske skattemodellen

Færøyene har innført en statlig avgift for havbruksnæringen. Avgiftsgrunnlaget er månedlig slaktevekt multiplisert med lakseprisen. På Island er det også innført en lignende modell. Det vil være en styrke dersom rammevilkårene for havbrukssektoren er så like som mulig mellom produsentlandene rundt Nordsjøen.

Havbruksnæringen mener at særlig denne modellen vil være **mer egnet for havbruksnæringen**, særlig siden den ikke stykker opp verdikjeden. Den kan tilpasses norske forhold ved at produksjonskostnadene knyttes til ulike områder langs kysten. Dermed fanger den opp regionale biologiske forhold som påvirker lønnsomheten. Den har også en viss form for overskuddsbasert løsning i seg gjennom av avgiften knyttes til lakseprisen. Modellen er lett å administrere for både myndigheter og de enkelte selskapene, og den vil føre til redusert vridende adferd. Havbruksnæringen og Sjømat Norge mener at denne modellen er å anbefale, men ønsker også den bedre utredet. At skattesatsen varierer med laksepris er også godt tilpasset en fremtid der vi ikke vet hvor stor grunnrenten vil være når ny teknologi kommer.

Basert på modellen fra Færøyene, har Sjømat Norge laget et forslag til en tilsvarende modell for Norge, med det formål å sikre et proveny på nivå med den foreslåtte grunnrenteskatten på mellom 3,65 mrd. kroner og 3,8 mrd. kroner.

Scenario	Gjennomsnittlig pris lik eller høyere enn...	...men lavere enn	Avgift i prosent	Anslag i proveny til staten
	NOK 0	NOK 54	0,50%	
Lav	NOK 54	NOK 72	3,00%	2 905 500 000
Medium	NOK 72	NOK 86	3,50%	3 903 900 000
Høy	NOK 86		4,0%	5 282 000 000

Avgrensing av minimumssatsen i grunnrenteavgiften er i mangel av særlige holdepunkter, satt til normalisert medium produksjonskostnad på NOK 54. Dersom salgsprisen skulle falle under dette nivået, vil altså minimumssatsen komme til anvendelse. Forslag til prisintervaller tar opp i seg de ulike sannsynlige scenariene hvor anslått pris fra Kontali Analyse ligger omtrent midt i prisintervallet.

Dette er en illustrasjon av hvordan modellen kunne fungert i Norge, men dette må sees nærmere på.

Videreutvikling av nåværende norsk modell

Som beskrevet over vedtok Stortinget så sent som i forrige periode et bredt forlik for merskattlegging av havbruket. Modellen gir stabilitet i inntektene til kommunene ved at det er innført en produksjonsavgift. Denne er også en betaling for bruken av sjøareal. Samtidig tas grunnrenten ut ved at tillatelser selges til markedspris.

I perioden hvor modellen har vært anvendt har det blitt utført store investeringer langs kysten. Samtidig har fellesskapet fått årlig merbidrag i milliardklassen. Grunnrenteskattmodellen kan videreutvikles ved at det både er en produksjonsavgift og en naturressursskatt, slik regjeringen har i sitt forslag om grunnrenteskatt for havbruk.

For å dekke opp regjeringens ønskede proveny, vil produksjonsavgiften eller summen av produksjonsavgift og naturressursskatt bli som følger:

Scenario	Volum – kg	Proveny**	
		NOK 3 650 000 000	NOK 3 800 000 000
Low	1 490 000 000	3,14	3,27
Base	1 430 000 000	3,27	3,41
High	1 390 000 000	3,37	3,50

**fradragsberettiget i alminnelig inntekt

Nødvendigheten av en overgangsordning

Det er viktig å gjøre et skikkelig arbeid for å sikre at den nye grunnrenteskatten ikke får utilsiktede konsekvenser, og at den mest hensiktsmessige modellen brukes.

Regjeringen legger opp til at skatten skal innføres fra 1. januar 2023, mens den ikke skal vedtas før mot sommeren 2023. Om dette skjer så vil de aktuelle bedriftene og hele næringa operere et halvt år uten å vite hva skatten blir.

Skatteforslaget legger opp til svært komplekse omorganiseringer av havbruksselskapene, der man må prøve å skille verdiskapingen i sjø fra verdiskapingen i resten av verdikjeden. Selskapene må nå omstrukturere selskapene basert på gjetning, for å være klar til iverksettelse 1 januar.

Havbruksnæringen, ved Sjømat Norge, har foreslått at næringen kan betale inn ønsket proveny (3,65 – 3,8 mrd) for overgangsåret gjennom en flat avgift, slik at staten ikke taper på en overgangsordning, samtidig som det gis nødvendig tid til å planlegge/utrede en effektiv løsning uten at denne får tilbakevirkende kraft. Stiim Aqua Cluster støtter opp om dette forslaget

På vegne av Stiim Aqua Cluster, desember 2022:

Trine Danielsen, daglig leder

Erlend Sødal, leder styringsgruppa

